

ศึกษาวิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนของพระสงฆ์ไทยที่มีผลกระทบ

ต่อพระธรรมวินัย: ศึกษาเฉพาะกรณีพระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล

**AN ANALYTICAL STUDY OF PROPAGATING THE
TEACHING OF THAI BUDDHIST MONK AFFECTING THE
DHAMMA-VINAYA (DOCTRINE AND DISCIPLINE): A
CASE STUDY OF PHRA KUKRIT SOTTHIPHALO**

¹พระเกรียงไกร ชานวฑฺฒโธ (สุวรรณคำ)

Phra Kriangkrai Thānavuddho (Suvarnakham)

²พระมหาอดิเดช สติวโร

Phramaha Adidej Sativaro

³อธิเทพ ผาธา

Athithep Phatha

⁴แสวง นิลนามะ

Sawaeng Nilnama

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

⁵พระเมธาวิเชียร (สุเทพ ปลิวโก)

Phramethavinairos (Sutep Pasiviko)

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Graduate Studies Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding author E-mail: KriangkraiSuvarnakham@gmail.com

Received: April 6, 2022; **Revised:** April 29, 2022; **Accepted:** April 30, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธรูปที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (2) เพื่อศึกษาการเผยแผ่คำสอนของพระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล

โล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย และ (3) เพื่อวิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนของพระคิกฤทธิ โสตถิโผล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย

ผลการวิจัย พบว่า พระพุทธเจ้ามีวิธีสั่งสอนที่หลากหลาย แม้ใช้หลักธรรมเดียวกัน แต่เมื่อต่างบุคคล ก็ปรับวิธีสอนให้เหมาะสม พระองค์จะแสดงธรรมตามระดับการเรียนรู้ของผู้ฟัง พระองค์ใช้ภาษาสุภาพ และไม่เสียดสีใดๆ ส่วนกรณีพระคิกฤทธิ โสตถิโผล ผู้วิจัยคัดเลือกมาวิเคราะห์ 8 ประเด็น ดังนี้ พระวินัย 3 ประเด็น คือ 1. การสวดภิกขุปาติโมกข์ 150 ข้อ 2. ภิกษุฉันมือเดียว 3. การบวชภิกษุณี พระสูตร 2 ประเด็น คือ 1. ผู้ใกล้เสียชีวิตอนิรียจะแก้ก้ำ 2. การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไป พระอภิธรรม 2 ประเด็น คือ 1. อภิธรรมเป็นคำสาวก 2. สภาพของนิพพาน อรรถกถา 1 ประเด็น คือ 1. ตัดอรรถกถาทิ้งเพราะเป็นคำสาวก ผลวิเคราะห์ มีดังนี้ พระวินัย 3 ประเด็น พบว่า 1. ภิกษุต้องสวดภิกขุปาติโมกข์ 227 ข้อ 2. ตั้งแต่อรุณขึ้นจนถึงเที่ยงวัน ภิกษุฉันก็ครั้งก็ได้ ส่วนผู้ถือโอกาสนิกังคตุดงค์ฉันได้ครั้งเดียว 3. สตรีบวชเป็นภิกษุณีไม่ได้ พระสูตร 2 ประเด็น พบว่า 1. ไม่มีพุทธดำรัสผู้ใกล้เสียชีวิตอนิรียจะแก้ก้ำ 2. การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปเป็นการอวดอุตริมนุสสรธรรม พระอภิธรรม 2 ประเด็น พบว่า 1. อภิธรรมเป็นพุทธพจน์ 2. นิพพานมีสภาพดับขันธ 5 อรรถกถา 1 ประเด็น พบว่า 1. อรรถกถาเป็นคำอธิบายพุทธพจน์

คำสำคัญ: การเผยแผ่คำสอน, พระสงฆ์, ธรรมวินัย, พระคิกฤทธิ, พุทธวจนะ

Abstract

This research has three objectives: 1) to study the propagation of teachings of the Buddha as described in *Tipiṭaka*, 2) to study the propagation of the teachings of Phra Kukrit Soṭṭhiphalo that affects *Dhamma-Vinaya*, and 3) to analyze the propagation of teachings of Phra Kukrit Soṭṭhiphalo that affects *Dhamma-Vinaya*.

According to the research, it is found that the Buddha had a variety of methods to teach although essentially based on one principle. He would adjust his teaching to match the persons in accordance to their particular learning ability; the language used was also cordial and polite, free of abrasive and cynical remarks.

Phra Kukrit Soṭṭhiphalo's propagation is analyzed in eight aspects of the teachings: "*three in Vinaya Piṭaka*", covering 1) the recitation of the 150 rules of Bhikkhu Pāṭimokhas, 2) Bhikkhu eating only one meal, and 3) the ordination

of women as Bhikkhunis, “two of *Suttanta Piṭaka*”, covering 1) the organic or mental faculties of near-death persons turning strong, and 2) the exposition of Magga, Phala, and the destination of the dead, and “two of *Abhidhamma Piṭaka*”, covering Abhidhamma as disciples’ words and 2) the state of Nibbāna, and lastly *one aspect of Aṭṭhakathā*, the dismiss of commentaries as expounded by disciples.

According to the analysis, it is found that for the three aspects of Vinaya 1) Bhikkhus have to recite 227 rules of Bhikkhu Pāṭimokhas, 2) Bhikkhus can eat any time from dawn till noon, except Bhikkhus observing one-sessioner’s practice, and 3) Women could not be ordained as Bhikkhunis; for the two aspects of *Suttanta Piṭaka*, 1) No Buddha’s words is found to refer to the organic or mental faculties of near-death persons turning strong and 2) the exposition of Magga, Phala, and destination of the dead person is an act of falsely claiming supernormal ability, for the two aspects of *Abhidhamma Piṭaka* 1) Abhidhamma is the Buddha’s words, and 2) Anupādisesa-nibbāna is the cessation of 5 aggregates, and for one aspect of the commentaries, they are the exposition of the Buddha’s words.

Keywords: propagation of the teachings; monks; doctrine and discipline; Phra Kukrit; Buddha’s word or speech

บทนำ

ภายหลังการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ได้ออกไปประกาศศาสนา โดยเริ่มแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 13-24 หน้าที่ 20-31, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ยสกุลบุตรและสหาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 26-31 หน้าที่ 32-40, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด จำนวน 60 รูป หลังจากออกพรรษา พระองค์ได้สั่งกับเหล่าสาวกว่า “ภิกษุทั้งหลาย จงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะที่บริบูรณ์ เราเองก็จะไปอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรมเช่นกัน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 32 หน้าที่ 40, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

หลังส่งพระสาวกไปประกาศศาสนาแล้ว ปรากฏว่า มีผู้สนใจเข้ามาบวชเป็นภิกษุจำนวนมาก เมื่อผู้เข้ามาบวชเป็นภิกษุในคณะสงฆ์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ได้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ภิกษุประพฤติตนไม่สมควรแก่สมณสาธูป (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 36-39 หน้าที่ 24-29, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น เมื่อพระผู้มีพระภาค

ทรงทราบจึงสั่งให้ประชุมสงฆ์ แล้วไต่สวนภิกษุผู้ทำผิด พร้อมทั้งชี้โทษ และบัญญัติสิกขาบท เรียกว่า พระวินัย โดยกำหนดโทษเรียกว่า อาบัติ ซึ่งมีโทษหนักบ้าง เบาบ้าง ส่วนคำสอนที่เป็นลักษณะของพระธรรมเทศนา ซึ่งไม่ได้จัดเข้าในหมวดพระวินัย เรียกว่า พระธรรม และพระองค์ เรียกคำสั่งสอนทั้งหมดนี้ว่า “พระธรรมวินัย” โดยในช่วงก่อนพุทธปรินิพพานได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า “เมื่อพระองค์ล่วงลับไปแล้ว ให้พระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนต่อไป” (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 10 ข้อที่ 216 หน้าที่ 164, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

หลังพุทธปรินิพพาน 3 เดือน มีการทำสังคายนาครั้งที่ 1 (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 439-443 หน้าที่ 378-383, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยปรารภเรื่องภิกษุสุภทัตตะผู้บวชยามแก่จ้วงจาบพระศาสดา จากนั้น ผ่านไป 100 ปี พวกภิกษุวัชชีบุตรได้กระทำให้ย้ายพระธรรมวินัยให้คลาดเคลื่อนโดยแสดงวัตถุ 10 ประการ จนเป็นเหตุให้ทำสังคายนาครั้งที่ 2 (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 449-458 หน้าที่ 400-419, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ภายหลังเกิดการแตกเป็นนิกายต่างๆ ถึง 18 นิกาย เพราะเหตุว่า เหล่าภิกษุได้แก้ไขพระธรรมวินัย ต่อมาในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช มีเดียรฉัตรเข้ามาบวชเป็นภิกษุแล้วแสดงทิวฏฐิของตน รวมทั้งทัศนะของภิกษุต่างนิกายอีก 17 นิกาย ทำให้พระธรรมวินัยมัวหมอง เป็นเหตุให้ทำสังคายนาครั้งที่ 3 (อรรถกถาพระวินัยปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ - หน้าที่ 68-80, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) หลังการสังคายนาได้จัดส่งสมณทูตไปเผยแผ่ศาสนา ยังดินแดนต่างๆ ทั้งในและนอกชมพูทวีปรวม 9 สาย

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า พระธรรมวินัยถูกจัดรวบรวมเป็นคัมภีร์ เรียกว่า พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตัวแทนพระศาสดา โดยคัมภีร์พระไตรปิฎกได้มีการทรงจำและสืบทอดกันมาหลายยุคสมัย คือ จากชมพูทวีปสู่ศรีลังกา จากศรีลังกาสู่พม่า ไทย ลาว กัมพูชา และนานาประเทศ ในปัจจุบันพระพุทธศาสนาในอินเดียได้สูญสิ้นไปหมดแล้ว ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ. 1700 กว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาสูญสิ้นไปจากชมพูทวีป ก็เนื่องด้วยพระสงฆ์ทำตนให้วิปริตไปจากพระธรรมวินัย ทั้งยังแก้ไขคำสอนจนเกิดสัทธรรมปฏิรูป เช่น ลัทธิพุทธตันตระ (พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตโต), 2540) เป็นต้น จนนำไปสู่การสูญสิ้นของพระพุทธศาสนาในอินเดีย

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน พบว่า มีพระสงฆ์ที่เผยแพร่คำสอนคลาดเคลื่อนไปจากพระธรรมวินัย เช่น กรณีสมณะโพธิ์รักษ์ (สันตือโศก) กรณีวัดพระธรรมกาย เป็นต้น ถึงกระนั้นก็ยังมิพละการปฏิบัติที่ผิดแผกไปจากพระธรรมวินัยดั้งเดิม เช่น กรณีพระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล ได้เผยแพร่หลักคำสอนที่ชื่อว่า พุทธวงจระ โดยเชื่อว่าคำสอนเฉพาะส่วนที่ตนคัดลอกมาจากพระไตรปิฎกเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด และไม่เชื่อถือคำสอนส่วนอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในและนอกพระไตรปิฎก ซึ่งทัศนะและหลักคำสอนของพระคึกฤทธิ์ได้สร้างความสงสัยให้กับสังคมชาวพุทธหลายประการ เช่น 1. พุทธวงจระมาจากเสาหินอโศก (บ้าน บุหลัน BN: 698 ออนไลน์, 2560) 2. ภิกษุต้องสวดปาติโมกข์ 150 ข้อถ้วน (Thai PBS News ออนไลน์, 2560) 3. สกิทเว แปลว่า เทวดาคราวเดียว (รัตนะ 5 พุทธวงจระ ออนไลน์, 2560) 4. เรียนนักธรรม เรียนเปรียญธรรม ไม่ใช่พุทธวงจระ (ariya yano ออนไลน์, 2560) 5. ตัดคัมภีร์อรุณกถาออกเพราะไม่ใช่พุทธวงจระ (จักขุมา ผัสสะ ออนไลน์, 2560) 6. ถ้าไม่มีคำขึ้นต้นว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดูก่อนสารีบุตร เป็นต้น ไม่ใช่พุทธวงจระ (Buddhawajana F ออนไลน์, 2560) 7. พระโสธำบันติมสุราได้ (Nanaly Chana ออนไลน์, 2560) 8. พุทธวงจระปิฎกจะมาแทนที่คัมภีร์พระไตรปิฎกทั่วโลก (Jaima Mama ออนไลน์, 2560) 9. พยากรณ์มรรคผลนิพพานผู้เสียชีวิต (Rattanan Rodthong ออนไลน์, 2560) 10. ห้ามไม่ให้ฟังคำพระสาวกต้องฟังเฉพาะคำพระพุทธเจ้าเท่านั้น (ศากยบุตร โอรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2560) เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือเป็นการเผยแพร่คำสอนชั้นสูงเสี่ยงต่อการทำให้พระธรรมวินัยวิปริตคลาดเคลื่อนไปจากเดิม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

ด้วยเหตุที่พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล ได้เผยแพร่คำสอนที่มีความเสี่ยงต่อการทำพระธรรมวินัยให้คลาดเคลื่อน ซึ่งยังมีผลต่อความศรัทธา รวมทั้งวิถีธรรมนิยมปฏิบัติในสังคมชาวพุทธ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยในประเด็นนี้ ด้วยหวังว่างานวิจัยที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งพระสัทธรรม และเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาของพุทธศาสนิกชนและบุคคลผู้สนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

2. เพื่อศึกษาการเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ์ โสตุถิมโล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย

3. เพื่อวิเคราะห์การเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ์ โสตุถิมโล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ์ โสตุถิมโล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย โดยศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ปกรณ์วิเสส งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสารงานวิจัย พจนานุกรม หนังสือ รวมทั้งสื่อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

(1) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาทิฎฐ พ.ศ. 2500 คัมภีร์พระไตรปิฎกแปลภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 คัมภีร์ปกรณ์วิเสส ภาษาไทย คัมภีร์วิสุทธิมรรค ฉบับสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) คัมภีร์อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาบาลี มหาจุฬาทิฎฐ พ.ศ. 2534 คัมภีร์อรรถกถาพระไตรปิฎกแปลภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์อรรถกถามิลินทปัญหา ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์อรรถกถาวิสุทธิมรรคแปลภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และนำมาแสดงไว้เพื่อเป็นการประกอบใช้ในงานวิจัยฉบับนี้

(2) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ คือ ตำรา หนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม พจนานุกรมไทย วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ วารสารงานวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารอื่นๆ รวมทั้งสื่อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่มีความเกี่ยวเนื่องกับหัวข้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งปัญหาที่ต้องการทราบ รวมไปถึงเกี่ยวกับเนื้อหารายละเอียดในงานวิจัย เพื่อนำมาประมวลใช้ประกอบในการวิจัยเรื่องนี้

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ อธิบายขยายนัยยะจาก เอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา ปกรณ์วิเสส และเอกสารข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) อันได้แก่ ตำรา หนังสือ พจนานุกรมต่าง ๆ เอกสาร สื่อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการอธิบายเพิ่มเติม ในกรณีที่จะเห็นว่าจะต้องมีการอธิบายและขยายความเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. สรุปผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลงานการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า

การเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า สามารถจำแนกหลักการและวิธีการได้ 6 ประการ ประกอบด้วย

1.1 เกี่ยวกับเนื้อหาที่แสดง คือ 1) แสดงจากสิ่งที่เข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก เช่น อริยสัจ 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 35 ข้อที่ 189-205 หน้าที่ 163-173, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเริ่มแสดงจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ปัญหาชีวิตที่ประสบอยู่ จากนั้นจึงสาวไปหาเหตุที่ยากลึกซึ้ง และวิธีการที่จะนำไปสู่หนทางในการแก้ไข 2) แสดงไปตามระดับความลุ่มลึกของเนื้อหาและยากลงไปตามชั้น เช่น อนุบุพพิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 4 ข้อที่ 26 หน้าที่ 32-33, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น 3) แสดงให้ผู้ฟังประจักษ์ด้วยตนเอง เรียกว่า ประสบการณ์ตรง เช่น การพาพระนันทะที่คิดถึงนางชนบทก็ลายฉิมไปชมนางฟ้าบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 22 หน้าที่ 210-214, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น 4) แสดงตรงประเด็น ชัดเจน ไม่วกวน ไม่ออกนอกเรื่อง แสดงด้วยมีเหตุผลรองรับ ตรงตามเห็นจริงได้ ซึ่งเรียกว่า สนิทาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556) 6) แสดงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ ไม่ใช่แสดงทั้งหมดเท่าที่ผู้แสดงรู้ ดังหลักฐานในสี่สพานสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 19 ข้อที่ 1101 หน้าที่ 613, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 7) แสดงสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง และเลือกโอกาสให้เหมาะสมที่จะแสดงธรรม (หลักเกณฑ์ในการตรัสพระ

วจา) (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อที่ 187 หน้าที่ 145-146, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1.2 เกี่ยวกับตัวผู้แสดงธรรม คือ 1) พระผู้มีพระภาคไม่เริ่มต้นด้วยการนำเข้าสู่เนื้อหาธรรมะทันที แต่ทรงเริ่มสนทนากับผู้ที่มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขาสนใจก่อนเข้าสู่เนื้อหาธรรมะ เช่น เมื่อพบกับขวานาก็สนทนาเรื่องการทำนา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 15 ข้อที่ 197 หน้าที่ 283-285, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อพบพราหมณ์ก็สนทนาเรื่องไตรเพท (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 22 ข้อที่ 192 หน้าที่ 316-324, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น 2) ก่อนแสดงธรรม พระผู้มีพระภาคจะสร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง ผ่อนคลาย ไม่ให้ตึงเครียด ให้เกียรติแก่ผู้ฟัง เช่น ในโสมถัณฑสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 306-318 หน้าที่ 116-123, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 3) แสดงธรรมโดยมุ่งเนื้อหาสาระเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่แสดง แสดงธรรมโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตนและไม่มุ่งเสียดสีใครๆ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 22 ข้อที่ 159 หน้าที่ 263, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เช่น เมื่อมีผู้เข้ามาถามถึงคำสอนของเจ้าลัทธิต่างๆ พระองค์ก็ไม่ตัดสินว่า คำสอนลัทธิใดถูกหรือผิด แต่จะแสดงหลักการให้ผู้ถามพิจารณาและตัดสินด้วยตนเอง เช่น กรณีสุภัททปริพาชก (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 10 ข้อที่ 213 หน้าที่ 161, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 4) แสดงธรรมโดยเคารพ คือ ตั้งใจแสดงด้วยความรู้สึกเห็นผู้ฟังเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ หรือเห็นผู้ฟังโง่เขลา ดังหลักฐานในสีหสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 22 ข้อที่ 99 หน้าที่ 169, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 5) ใช้ที่ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ขวนให้สบายใจ เข้าใจง่าย ดังหลักฐานในโสมถัณฑ-สูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 304 หน้าที่ 114, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1.3 คุณลักษณะในการแสดงธรรม พระผู้มีพระภาคทรงมีคุณลักษณะในการแสดงธรรม 4 ประการ คือ 1) สันถัสสนา การให้เห็นชัดแจ้ง หรือชี้ให้เห็นชัด คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัด มองเห็นเรื่องราวและเหตุผลต่างๆ แจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดู เห็นประจักษ์กับตา 2) สมာทปนา การให้สมาทาน หรือชวนให้ปฏิบัติ คือ อธิบายให้เห็นว่าเป็นความจริง ดิจริงจนใจยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติ 3) สมุตเตชนา การทำให้อาจหาญ คือ ระวังให้แก่วกถ้ำ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ 4) สัมปหังสนา การทำให้ร่าเริงหรือปลุก

ให้รำเรง คือ ทำบรรยายกาศให้สนุก สดชื่น แจ่มใส เบิกบานใจ ให้ผู้ฟังแจ่มชื่นมีความหวังมองเห็นผลดีและทางสำเร็จ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

1.4 วิธีการแสดงธรรมในแบบต่างๆ คือ 1) การสนทนา วิธีนี้เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อย โดยเฉพาะเมื่อมีผู้มาเฝ้า ยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา ยังไม่รู้ไม่เข้าใจหลักธรรม ในการสนทนาพระผู้มีพระภาคมักจะเป็นฝ่ายถาม นำคู่สนทนาเข้าสู่ธรรม ดังปรากฏหลักฐานในมงคลสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 10 หน้าที่ 8, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 2) การบรรยาย วิธีแสดงธรรมนี้ จะใช้ในการแสดงธรรมประจำวันที่มีพระสงฆ์หรือประชาชนจำนวนมาก โดยมากเป็นผู้มีพื้นความรู้ความเข้าใจกับมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้ว 3) การตอบปัญหา ผู้ที่มากถามปัญหา นอกจากเป็นผู้ที่มีความสงสัยในข้อธรรมต่างๆ แล้ว โดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น พระผู้มีพระภาคมีวิธีการตอบให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหามี 4 อย่าง คือ (1) ปัญหาที่ตอบตรงไปตรงมา (2) ปัญหาที่ย้อนถามแล้วจึงแก้ (3) ปัญหาที่ต้องแยกตอบ (4) ปัญหาที่ควรยับยั้งเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) 4) การวางกลข้อบังคับ เช่น กรณีมีภิกษุกระทำผิดเป็นครั้งแรก พระสงฆ์และประชาชนต่างติเตียนโทษนาเมื่อมีผู้นำความมาแจ้งให้ทราบ พระองค์จะสั่งประชุมสงฆ์ ไต่สวนภิกษุผู้กระทำผิดเมื่อเจ้าตัวรับสารภาพแล้ว ก็จะทรงดำหนิ ซึ่งแจ้งความเสียหายที่เกิดแก่คณะสงฆ์ ฯลฯ จากนั้น จะบัญญัติสิกขาบทให้รับทราบร่วมกันของสงฆ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

1.5 กุศโลบายในการแสดงธรรม คือ 1) แสดงธรรมด้วยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ วิธีนี้ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย เช่น อารามทุสกชาดก (ลิงทำลายสวน) (อรรถกถาขุททกนิกายชาดกภาษาไทย เล่มที่ 2 ข้อที่ 46 หน้าที่ 19-22, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) เป็นต้น 2) แสดงธรรมด้วยการอุปมาเปรียบเทียบ วิธีนี้ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนในประเด็น เช่น ทรงอุปมาด้วยลูกไก่ (เวรัญชกัณฑ์) (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 11 หน้าที่ 5, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น 3) แสดงธรรมด้วยการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน วิธีนี้ช่วยให้ผู้ฟังเห็นชัดเข้าใจง่ายโดยอุปมาจากวัตถุหรือเครื่องใช้ที่มีอยู่ใกล้ตัว เหมาะสำหรับผู้ฟังมีอายุน้อย ๆ เช่น ในจุฬราหูโลวาทสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 13 ข้อที่ 108 หน้าที่ 117, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น 4) แสดงธรรมด้วยการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง วิธีนี้เป็นการปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างโดยไม่ต้องกล่าวสอน เช่น ในคิลานวัตถุกถา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559) 2) แสดงธรรมโดยปรับวิธีให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล แม้จะแสดงธรรมเรื่องเดียวกัน แต่ต่างบุคคล อาจใช้ต่างวิธี โยงมาจากข้อที่หนึ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556) 3) ผู้แสดงธรรมจะต้องคิดถึงความพร้อม ความแกร่รอบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้ฟัง เช่น ในราหูโลวาทสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 18 ข้อที่ 121 หน้า 143, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) 4) แสดงธรรมโดยให้ผู้ฟังได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น ทรงสอนพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาด้วยการให้ผ้าขาวไปลูบคลำ (อรรถกถาขุททกนิกายเถรคาถาภาษาไทย เล่มที่ 2 ข้อที่ 555-556 หน้า 272-278, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) เป็นต้น 5) แสดงธรรมโดยให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมกัน ในการค้นหาความจริง โดยให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556) 6) แสดงธรรมโดยเอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นพิเศษ ๑ ไป ตามควรแก่อากาศและสถานที่ เช่น กรณีลูกสาวช่างทอ (อรรถกถาขุททกนิกายธรรมบทภาษาไทย เล่มที่ 2 ข้อที่ 173 หน้า 161-166, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) เป็นต้น 7) ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยที่มีปัญหา ยกตัวอย่าง เช่น กรณีพระจูฬปันถกที่กล่าวมาแล้ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

2. ผลจากการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า

พระคึกฤทธิ์ได้บวชที่สำนักสงฆ์บุญญาวาส จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสาขาวัดหนองป่าพง มีพระอาจารย์ต้น (พระอัครเดช ธีรจิตโต) เป็นเจ้าอาวาส (แต่หลักฐานอีกแห่งหนึ่ง ระบุว่า พระคึกฤทธิ์บวชที่วัดคลองพลูราษฎร์ประสงค์) (สมาชิกหมายเลข 6866816 ออนไลน์, 2565) ภายหลัง เมื่อบวชได้ระยะหนึ่ง จึงออกจาริกปลีกวิเวการ่วมกับพระเถระอีก 2 รูป มาอาศัยอยู่ผืนนาซึ่งเป็นที่ดินของโยมแม่ถวายเป็นบริเวณถนนลำลูกกา คลองสิบ จังหวัดปทุมธานี เรื่อยมาจนครบพรรษา 5 โดยในช่วงระหว่างพรรษาที่ 4 ได้เริ่มศึกษา 5 เล่มจากพระโอษฐ์อันเป็นผลงานของท่านพุทธทาส ภิกขุ เมื่อได้ศึกษาไปจึงได้พบว่า “พระพุทธเจ้าห้ามไม่ให้ฟังคำสาวก” (Buddhawajana F ออนไลน์, 2561) และเมื่อศึกษามาเรื่อยๆ จึงเริ่มเห็นตรรกะเชื่อมโยงว่าทำไมพระศาสดาห้ามไม่ให้ฟังคำสาวก (ชวนกันฟังพุทธวจน Do Not Be The Last Man ออนไลน์, 2564)

ต่อมา ภายหลังจากพระคิกฤทธิ เจ้าอาวาสวัดนาป่าพงได้นำพาพระภิกษุภายในวัด ศึกษา คำสอนในส่วนที่ (เชื่อและเข้าใจว่า) เป็นพระพุทธรูปที่ออกมาจากพุทธโอษฐ์ล้วนๆ (พุทธวจน บล็อกสเปด ออนไลน์, 2564) และยังได้เผยแพร่หลักการและแนวคำสอนที่ชื่อว่า “พุทธวจนะ” นี้ออกมาด้วย เมื่อหลักการนี้ได้ถูกเผยแพร่ออกมาแล้ว จึงได้มีอุบาสกอุบาสิกาผู้ที่เข้ามาศรัทธา เลื่อมใสเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้หลักคำสอนที่ชื่อว่า “พุทธวจนะ” จึงได้กระจายไป ด้วยสื่อต่างๆ และด้วยการถ่ายทอดบอกต่อ จนหลักการนี้ได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไป ต่อมา ได้มีการจัดตั้งพุทธวจนสถาบันหลายแห่งทั่วประเทศและในต่างประเทศ นอกจากงานเผยแพร่ คำสอนแล้ว พระคิกฤทธิและคณะยังได้นำคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ และ พระไตรปิฎกแปลภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับเพื่อคัดลอกและจัดทำเป็นพุทธวจนปิฎก ซึ่งพุทธวจนปิฎกนี้ได้ตัดคำสอนในส่วนที่ (เชื่อและเข้าใจว่า) ไม่ใช่พระพุทธรูปออกไป ซึ่งคำสอน ในส่วนที่ถูกตัดออกไปนั้น คือ พระอภิธรรมปิฎก 12 เล่ม คัมภีร์ปริวาร (พระวินัยปิฎกเล่มที่ 8) (พุทธวจน คำสอนจากพระโอษฐ์ ออนไลน์, 2561) และคำสอนที่มีอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ ไม่ได้ขึ้นต้นด้วยคำว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ดูก่อนอานนท์ เป็นต้น (Buddhawajana F ออนไลน์, 2561) รวมทั้งมีการตัดคัมภีร์อรรถกถาทิ้งไปอีกด้วย โดยให้เหตุผลว่า “คัมภีร์อรรถ กถาจะเป็นเหตุให้คณะสงฆ์เกิดความแตกแยกกัน” (Sodaban Buddhist ออนไลน์, 2561) ทั้ง ยังได้กล่าวอีกว่า “พุทธวจนปิฎกนี้จะมาแทนที่คัมภีร์พระไตรปิฎกที่มีอยู่ทั่วโลก” (Jaima Mama ออนไลน์, 2561) และด้วยเหตุการณ์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น การเผยแพร่หลักการและ แนวทางการปฏิบัติเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้การเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธินั้นได้ส่งผลกระทบต่อ พระธรรมวินัย ซึ่งเป็นหลักการดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยตรง

โดยในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล การเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย ซึ่งได้แยกออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ คือ 1. การเผยแพร่คำสอนที่มี ผลกระทบต่อพระวินัย 2. การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตร 3. การเผยแพร่คำสอนที่มี ผลกระทบต่อพระอภิธรรม และ 4. การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อคัมภีร์อรรถกถา ซึ่งจาก การศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า การเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิที่มีผลกระทบต่อพระ ธรรมวินัยมีหลายประเด็นด้วยกัน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคัดเลือกมาเฉพาะในบางประเด็นเท่านั้น โดยมีดังต่อไปนี้

1) การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระวินัย 3 ประเด็น คือ

1.1 การยกศึกษาบทกิริยาปาติโมกข์จำนวน 150 ข้อขึ้นสวดทุกกึ่งเดือน ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องการยกศึกษาบทกิริยาปาติโมกข์จำนวน 150 ข้อขึ้นสวดทุกกึ่งเดือน ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) ศิลของพระมีก๊อ (Uncle Moo Buddhawajana ออนไลน์, 2561) (2) พุทธวจน บรรยายธรรม ณ สาวิภาสิกขาลัย วันที่ 26 ก.ค. 2552 (พุทธวจน คำสอนจากพระโอษฐ์ ออนไลน์, 2561) (3) พุทธวจน faq สิกขาบท 227 ข้อ มาจากไหน, ศิลของพระมีก๊อ, เพิกถอนสิกขาบทได้หรือไม่_3 (Buddhawajana F ออนไลน์, 2564)

1.2 พระพุทธบัญญัติให้ภิกษุฉันอาหารวันละมื้อเดียว ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องพระพุทธบัญญัติให้ภิกษุฉันอาหารวันละมื้อเดียว ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) ภิกษุเป็นผู้ฉันมื้อเดียว (Uncle Moo Buddhawajana ออนไลน์, 2561) (2) พุทธวจน-เรื่องการฉันอาหาร การสละอาหาร (ศากยบุตร โอธสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2564) (3) พุทธวจน faq พระภิกษุฉันอาหารวันละกึ่งมี้อ (Buddhawajana F ออนไลน์, 2564)

1.3 การอุปสมบทสตรีเป็นภิกษุณีเถรวาทในปัจจุบัน ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องการอุปสมบทสตรีเป็นภิกษุณีเถรวาทในปัจจุบัน ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) พุทธวจน faq ภิกษุณี มีในพุทธวจน หรือไม่_1 (Buddhawajana F ออนไลน์, 2561) (2) ภิกษุณีมีได้หรือไม่ (Buddhawajana Bn.312 Fanta Chaleeporn ออนไลน์, 2561) (3) พุทธวจน-ภิกษุณีสามารถบวชได้หรือไม่? (ศากยบุตร โอธสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2564)

2) การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตร 2 ประเด็น คือ

2.1 บุคคลผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องบุคคลผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) 1-4-56 ตรงไปตรงมา (DNNTAILAND, 1-4-56 ตรงไปตรงมา ออนไลน์, 2561) (2) การได้ฟังธรรมก่อนทำกาละ (พุทธวจนทีวี ออนไลน์, 2564) (3) *@แชร์ประสบการณ์-การตอบ

แทนคุณมารดาอย่างสูงสุด ได้นำพุทธวจนให้ท่านฟังก่อนสิ้นชีวิต (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2564)

2.2 การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปผู้เสียชีวิต ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปผู้เสียชีวิต ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) *ให้แม่ภรรยาฟังอานาปานสติ เมื่อทำกาละ อินทริย์ผ่องใสยิ่งนัก ตรงตามคำพระศาสดา(ผู้คคุณะสูตร) (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2564) (2) พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล_สนทนาธรรม ณ บ้านสุขพันธ์โพธาราม จ.ราชบุรี วันที่ 9 พ.ย. 60 HD 1080p (nirdukkha ออนไลน์, 2561) (3) *อนุสาสนีปาฏิหาริย์_ ฟังพุทธวจนจากยูทูบ เมื่อทำกาละ (ตาย) 3 วันผิวยังผ่อง ตัวนิ่ม ไม่มีกลิ่น (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2564)

3) การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตรพระอภิธรรม 2 ประเด็น คือ

3.1 พระอภิธรรมเป็นคำสอนของพระสาวกที่แต่งขึ้นมาใหม่ ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องพระอภิธรรมเป็นคำสอนของพระสาวกที่แต่งขึ้นมาใหม่ ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) อภิธรรม (Buddhakoss ออนไลน์, 2561) (2) พุทธวจน-อภิธรรมคืออะไร?ตามบัญญัติพระศาสดา #1 (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2561) (3) อภิธรรมตามบัญญัติพระศาสดาคืออย่างไร? (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2561)

3.2 สภาพของนิพพานหลังพระอรหันต์ดับขันธ ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องสภาพอนุภาติเสสนิพพานหลังการดับขันธของพระอรหันต์ ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) #Buddhawajana 15 สัตตานังนิพพาน สังขตอะ อสังขตอะ ขันธ 5 (Rosesirin Media ออนไลน์, 2564) (2) พุทธวจน*นิพพานคือช่องว่างในที่คับแคบ* (ศากยบุตร โอโรสอันเกิดโดยธรรม ออนไลน์, 2561) (3) #Buddhawajana 14 พุทธวจนเจาะลึกเรื่องพระอรหันต์ เรื่องสัตตานัง (Rosesirin Media ออนไลน์, 2564)

4) การเผยแพร่คำสอนที่มีผลกระทบต่อคัมภีร์อรรถกถา 1 ประเด็น

การตัดคัมภีร์อรรถกถาทิ้งเพราะเป็นคำอธิบายของพระสาวกที่ขัดแย้งกับพระพุทธพจน์ ในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการเผยแพร่เรื่องตัดคัมภีร์อรรถกถาทิ้งเพราะเป็น

คำอธิบายของพระสาวกที่ขัดแย้งกับพระพุทธพจน์ ซึ่งได้ยกมา 3 คลิปการบรรยาย ดังนี้ (1) อรรถกถาเหตุผิดเพี้ยนของคำสอนศาสนา (Uncle Moo Buddhawajana ออนไลน์, 2561) (2) พระอาจารย์ศิกฤทธิ-มศว.ประสานมิตร-ศิลาของพระ (nirdukkha ออนไลน์, 2651) (3) พุทธวจน faq โทษของการแต่งคำของพระพุทธเจ้าขึ้นใหม่คือ นรกหนึ่งกัป (Buddhawajana F ออนไลน์, 2563)

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้นำคลิปการบรรยายที่ได้มาเป็นหลักฐานในแต่ละประเด็น ซึ่งมีทั้งหมด 8 ประเด็นด้วยกัน มาคัดลอกเนื้อความการบรรยายธรรมออกเป็นข้อความ แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นการบรรยายออกเป็นข้อๆ โดยจะนำประเด็นที่ได้สรุปเหล่านี้ ไปวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบและวินิจฉัยต่อไป

3. ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า

ในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้ เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับรวบรวมไว้ในผลการศึกษา ค้นคว้าตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเป็นหลักฐานการบรรยายของพระศิกฤทธิ โสติถิโธ ที่มี ความเกี่ยวข้องกับประเด็นการเผยแผ่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย โดยเป็นข้อมูลที่ได้จากการถอดคลิปหลักฐานการบรรยายออกเป็นข้อความ แล้วได้สรุปประเด็นจากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมไว้ในแต่ละประเด็นออกเป็นข้อๆ และได้นำข้อมูลที่ได้สรุปไว้แล้วนี้ มาใช้ในการ วิเคราะห์และวินิจฉัย ซึ่งมีทั้งหมด 4 ประเด็นหลัก คือ 1) วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระวินัย 2) วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตร 3) วิเคราะห์ ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระอภิธรรม และ 4) วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อคัมภีร์อรรถกถา

ใน 4 ประเด็นหลักข้างต้น ในแต่ละประเด็นยังได้แยกประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบกับ พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม และคัมภีร์อรรถกถา โดยนำมาวิเคราะห์รวมทั้งหมด 8 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระวินัย มี 3 ประเด็น คือ 1) วิเคราะห์ จำนวนสิกขาบทภิกษุปาติโมกข์ที่ภิกษุต้องยกขึ้นสวดทุกกึ่งเดือน 2) วิเคราะห์จำนวนครั้งในการ ฉันทอาหารของภิกษุต่อวัน 3) วิเคราะห์การอุปสมบทสตรีเป็นภิกษุณีเถรวาทในปัจจุบัน

2. วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตร มี 2 ประเด็น คือ 1) วิเคราะห์บุคคลผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีย์จะแก่กล้า 2) วิเคราะห์การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปสู่ชีวิต

3. วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระอภิธรรม มี 2 ประเด็น คือ 1) วิเคราะห์พระอภิธรรมไม่ใช่พระพุทธพจน์ 2) วิเคราะห์สภาพอนุपाติเสสนิพพานหลังการดับขันธของพระอรหันต์

4. วิเคราะห์ประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อคัมภีร์อรรถกถา มี 1 ประเด็น คือ 1) วิเคราะห์คัมภีร์อรรถกถาสมควรตัดทิ้งเพราะขัดแย้งกับพระพุทธพจน์ ซึ่งในการวิเคราะห์ประเด็นคำสอนทั้ง 8 ประเด็น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้หลักฐานจากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา รวมทั้งคัมภีร์และตำราอื่นๆ เป็นต้น มาเพื่อวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น และได้สรุปเนื้อความทั้งหมดในประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ แล้ววินิจฉัยในแต่ละประเด็น

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ทั้ง 8 ประเด็นหลัก มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระวินัยมี 3 ประเด็น คือ

1) วิเคราะห์จำนวนสิกขาบทภิกษุปาติโมกข์ที่ภิกษุต้องยกขึ้นสวดทุกกึ่งเดือน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น คือ (1) ภิกษุต้องยกภิกษุปาติโมกข์ขึ้นสู่อุทเทสทุกกึ่งเดือน จำนวน 150 ข้อ (2) ภิกษุต้องยกภิกษุปาติโมกข์ขึ้นสู่อุทเทสทุกกึ่งเดือน จำนวน 227 ข้อ ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ภิกษุต้องยกภิกษุปาติโมกข์ขึ้นสวด 227 ข้อทุกกึ่งเดือน

2) วิเคราะห์จำนวนครั้งในการฉันอาหารของภิกษุต่อวัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น คือ (1) ฉันมือเดียว คือ การฉันอาหารเพียงครั้งเดียวต่อวัน (2) ภิกษูกำลังฉันอาหารอยู่แล้วลุกขึ้นจากอาสนะถือเป็นการห้ามภิกษุ จะฉันอาหารตรงนั้นอีกไม่ได้ ถ้าฉันอาหารอีกจะต้องอาบัติปาจิตตีย์ (3) อาหารเดน คือ อาหารที่ภิกษุรูปอื่นฉันเหลือแล้วเอาอาหารส่วนที่เหลือนั้นมาให้เรา (4) การฉันอาหารครั้งเดียวต่อวัน ไม่ใช่แค่จุดงควัตร แต่เป็นโดยศีลด้วย ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในช่วงเวลาตั้งแต่อรุณขึ้นไปจนถึงเที่ยงวัน ภิกษุจะฉันอาหารกี่ครั้งก็ได้ แต่สำหรับภิกษุผู้ที่สมทานโอกาสนิกังคจุดงควัตรจะฉันอาหารได้เพียงครั้งเดียว

3) วิเคราะห์การอุปสมบทสตรีเป็นภิกษุณีเถรวาทในปัจจุบัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น คือ (1) ในปัจจุบันสตรีไม่สามารถอุปสมบทเป็นภิกษุณีเถรวาท

ได้ (2) ในปัจจุบันสตรีสามารถอุปสมบทเป็นภิกษุณีเถรวาทได้ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในปัจจุบันสตรีไม่สามารถอุปสมบทเป็นภิกษุณีเถรวาทได้

2. วิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระสูตร มี 2 ประเด็น คือ

1) วิเคราะห์บุคคลผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น คือ (1) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่าผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า (2) พระคิกฤทธิมีอินทรียโปรปรียัตตญาณ ผลการวิเคราะห์ พบว่า พระพุทธเจ้าไม่เคยตรัสว่าผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า

2) วิเคราะห์การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปผู้เสียชีวิต ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 5 ประเด็น คือ (1) พระคิกฤทธิเป็นพระอริยบุคคล (2) พระคิกฤทธิมีจุตูปปาตญาณ (3) พระคิกฤทธิสำคัญตนผิดว่าได้บรรลุสัทธรรม (4) พระคิกฤทธิกล่าวต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและกล่าวมุสาวาท (5) พระคิกฤทธิกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมอันเป็นคุณวิเศษที่ไม่มีในตน ผลการวิเคราะห์ พบว่า การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปผู้เสียชีวิตเป็นการกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมอันเป็นคุณวิเศษที่ไม่มีในตน

3. วิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนที่มีผลกระทบต่อพระอภิธรรมมี 2 ประเด็น คือ

1) วิเคราะห์พระอภิธรรมไม่ใช่พระพุทธพจน์ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น คือ (1) พระอภิธรรมเป็นคำสอนของพระสัพพัญญูพุทธเจ้า (2) พระอภิธรรมเป็นคำสอนที่แต่งขึ้นใหม่โดยสาวก ผลการวิเคราะห์ พบว่า พระอภิธรรมเป็นพระพุทธพจน์

2) วิเคราะห์สภาพอนุปาติเสสนิพพานหลังการดับขั้นของพระอรหันต์ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็น คือ (1) อนุปาติเสสนิพพานมีสภาพเป็นอัตตา (ตัวตน) (2) อนุปาติเสสนิพพานมีสภาพเป็นอจุเฉท (ขาดสูญ) (3) อนุปาติเสสนิพพานมีสภาพดับขั้น 5 ผลการวิเคราะห์ พบว่า อนุปาติเสสนิพพานหลังพระอรหันต์สิ้นชีวิตมีสภาพดับขั้นทั้ง 5

4. วิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนที่มีผลกระทบต่อคัมภีร์อรรถกถามี 1 ประเด็น คือ

วิเคราะห์คัมภีร์อรรถกถาสมควรตัดทิ้งเพราะขัดแย้งกับพระพุทธพจน์ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น คือ (1) คัมภีร์อรรถกถาไม่สมควรตัดทิ้งเพราะเป็น

คำอธิบายขยายความพระพุทฺทพจน์ (2) คัมภีร์อรรถกถาสมควรรตติงเพราะขัดแย้งกับพระพุทฺทพจน์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า คัมภีร์อรรถกถาไม่สมควรรตติงเพราะเป็นคำอธิบายพระพุทฺทพจน์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยการเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ โสติถิลโล ที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่เป็นตาราง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์

ลำดับ	ประเด็นที่นำมาศึกษาวิเคราะห์	การเผยแพร่คำสอนของพระคิกฤทธิ	ผลจากการวิเคราะห์	ข้อสังเกตและเหตุผลที่สนับสนุนผลการวิจัย
1	จำนวนสิกขาบทภิกษุปาติโมกข์ที่ต้องสวดทุกกึ่งเดือน	สิกขาบท 150 ถ้วน	227 ข้อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. พุทธบัญญัติให้ยกลีกขาบท 150 กว่าขึ้นสวด เป็นช่วงที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ 2. ลีกขาบท 150 กว่านี้ ไม่ได้ระบุว่ามีลีกขาบทใดบ้าง 3. ในวินัยปิฎกเล่ม 1 และ 2 ให้ยกลีกขาบท 220 พร้อมอภิรณสมถะ 7 ขึ้นสวด 4. มีการยกลีกขาบท 220 และอภิรณสมถะ 7 ขึ้นสู่การสังคายนา
2	จำนวนครั้งในการฉันอาหารของภิกษุต่อวัน	1 ครั้งต่อวัน	ไม่จำกัดจำนวนครั้งต่อวัน ยกเว้นสมათานเอกาสนิกังคชูดังค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีรับสั่งงดการฉันในช่วงวิกาลกลางวันและกลางคืน ให้ฉันในช่วงอรุณขึ้นไปจนถึงเที่ยง 2. ในภิกขาภิสูตร อนุญาตให้ฉันได้มากกว่า 1 ครั้ง อรรถกถา ระบุว่า ฉันจำนวน 10 ครั้ง ภายในอรุณขึ้นถึงเที่ยงก็ชื่อว่า ฉันมือเดียว 3. แม้จะห้ามภัดแล้ว แต่ถ้าฉันอาหารที่เป็นเดนก็สามารถฉันได้อีกโดยไม่มีอาบัติใด ๆ

				4. ผู้สมทานเอกาสนิกังครุดงค์ฉัน อาหารได้ครั้งเดียวเท่านั้น ลูกแล้วไม่ฉัน อีกในวันนั้น
3	การบวชภิกษุณี เถรวาท	สามารถบวชได้	ไม่สามารถ บวชได้	1. เมื่อรับสั่งให้ภิกษุณีบวชด้วยญัตติ จตุตถกรรมวาจาในสงฆ์ 2 ฝ่ายแล้ว การ บวชภิกษุณีด้วยไตรสรณคมน์ถูกนำไปใช้ บวชสามเณรีแทน และไม่มีภิกษุรูปใดใช้ ไตรสรณคมน์บวชภิกษุณีอีกเลย 2. มีการส่งภิกษุณีไปเผยแผ่ศาสนาที่ ลังกาที่เดียว ภายหลังกพุทธศาสนาใน มคธถูกทำลาย ต่อมา พ.ศ. 500 เป็นต้น ไป ตอนเหนือของชมพูทวีปเจริญไปด้วย อารยวิาทและมหายาน ส่วนเถรวาท เจริญแถบตอนใต้ไปจนถึงศรีลังกา ช่วง พ.ศ. 1600-1700 วงศ์ภิกษุณีเถรวาทได้ สูญสิ้นจากศรีลังกา 3. การฟื้นฟูพุทธศาสนาในศรีลังกาไม่ ระบุงการบวชภิกษุณีหรือสามเณรีเลย
4	ผู้ใกล้เสียชีวิต อินทรีจะแก่ง กล้า	อินทรีจะแก่ง กล้า	ไม่มีพุทธดำรัส ในเรื่องนี้	1. ถ้าเว้นขาดจากวินัยของพระพุทธเจ้า แล้วอินทรีทั้ง 5 เกิดขึ้นเองไม่ได้ 2. การทำอินทรี 5 ให้เจริญมี 10 อย่าง 3. อินทรี 5 เมื่อเจริญให้มากจึงจะละ สังโยชนได้ พระพุทธเจ้าผู้เดียวที่จะรู้ ความแก่งอ่อนของอินทรีในแต่ละบุคคล 4. ไม่มีพุทธดำรัสเรื่องอินทรีแก่งกล้าใน เวลาใกล้เสียชีวิต
5	พยากรณ์มรรค ผลและคติที่ไป ผู้เสียชีวิต	ฟังเสียงอ่านพระ สูตรแล้วตายตัว เหลือเป็นพระ อนาคามี	การพยากรณ์ มรรคผลและ คติที่ไป ผู้เสียชีวิตเป็น การอวดอุตริ มนุสธรรม	1. มีพุทธบัญญัติห้ามภิกษุบอกคุณวิเศษ แก่ผู้ไม่ใช่ภิกษุภิกษุณี 2. อริยบุคคลยอมสละชีวิตแต่ไม่ยอม ล่วงสิกขาบท 3. มีรับสั่งให้ภิกษุสาวกพยากรณ์ตนเอง เว้นการพยากรณ์ผู้อื่น 4. ผู้รู้จุดและอุบัตินี้จะต้องเป็นผู้มีวิชา 3 5. พระพุทธเจ้าเท่านั้นจึงจะพยากรณ์

194 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

				ผู้อื่นได้ 6. ด้วยพุทธญาณจึงจะสามารถรู้ได้ว่า ผู้ใดบรรลุนิพพานหรือไม่บรรลุนิพพานนี้ เฉพาะในพระพุทธรูปเท่านั้น
6	อภิธรรมไม่ใช่ พุทธพจน์	เป็นคำสอนที่ต่าง ขึ้นใหม่โดยสาวก	เป็นพระพุทธรูป พจน์	1. หลังตรัสรู้ 4 สัปดาห์ได้พิจารณา อภิธรรม 2. พระพุทธรูปแสดงธรรมโปรดพุทธ มารดาและเหล่าเทพยดา แล้วนำ อภิธรรมที่แสดงมาแสดงให้พระสารีบุตร ฟังอีกทอดหนึ่ง 3. ในคัมภีร์ กล่าวว่า อภิธรรมเป็นวิสัย ของพระพุทธรูปเท่านั้น 4. ในสมัยพุทธกาลมีการศึกษาอภิธรรม พระสูตร พระวินัย 5. อภิธรรมได้รับการสังคายนาแล้ว นำมาเผยแพร่ที่แผ่นดินลังกา
7	สภาพของอนุ ปาติ-เสสนิ พพาน	มีสภาพเป็น อิตตา (ตัวตน)	มีสภาพดับ ขันธทั้ง 5	1. พระพุทธรูปปฏิเสธความเป็นตัวตน 2. พระพุทธรูปปฏิเสธความขาดสูญ 3. เมื่อสิ้นเชื้อคือตัดมหา หลังดับขันธ 5 จะไม่มีต้นเหตุชักนำให้เกิดปฏิสนธิจิตอีก 4. อุปมาการดับขันธ 5 ของพระอรหันต์ ว่าเหมือนไฟที่สิ้นเชื้อ จึงดับไปฉะนั้น
8	ตัดคัมภีร์อรรถ กถาทิ้ง	เป็นคำสาวกและ ขัดแย้งกับพระ พุทธพจน์	เป็นคำอธิบาย ขยายความ พระพุทธรูป	1. สมัยพุทธกาลอรรถกถามี 2 แบบ 2. สาวกถือเอาอรรถกถาของ พระพุทธรูปเป็นต้นแบบในการอธิบาย 3. เวลาแสดงธรรมมีรับสั่งให้สาวกแสดง ธรรมพร้อมอรรถกถา 4. รับสั่งให้ภิกษุเรียนอรรถกถาจาก อุปัชฌาย์อาจารย์ 5. การทำลายอรรถกถาเป็นการทำให้ สงฆ์แตกแยก และทำให้สังฆธรรมเสื่อม สูญ ส่วนการสืบทอดอรรถกถาชื่อว่า ดำรงสังฆธรรมไว้

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ในข้อที่ 1 2 4 5 6 7 และ 8 พระคิกฤทธิได้เผยแผ่คำสอน คัดค้านกับพระพุทธพจน์ เพราะการวิเคราะห์ข้อมูลได้อาศัยหลักฐานจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นหลัก ส่วนในข้อที่ 3 ช่วงที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่ วงศ์แห่งภิกษุณีก็ยังคงปรากฏอยู่ ต่อมา หลังพุทธปรินิพพานล่วงมาพันกว่าปี วงศ์แห่งภิกษุณีก็ได้เสื่อมสูญสิ้นลงไป

บทสรุป

พระพุทธเจ้าจะใช้วิธีในการสั่งสอนแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป แม้จะใช้หลักธรรมเดียวกัน แต่เมื่อต่างบุคคลก็มีการปรับวิธีแสดงธรรมให้เหมาะสม และแสดงธรรมตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ฟัง แสดงไปตามระดับของเนื้อหา รวมทั้งใช้ภาษาที่สุภาพ ไม่มุ่งยกตนข่มท่าน และไม่แสดงธรรมกระทบผู้อื่นหรือเสียดสีใครๆ

ส่วนในกรณีพระคิกฤทธิ โสตถิโธ ได้ศึกษาและเผยแผ่คำสอนในส่วนที่เชื่อและเข้าใจว่าเป็นพุทธวจนะล้วน โดยได้ตัดคำสอนส่วนที่เข้าใจว่าไม่ใช่พุทธวจนะออกไป ซึ่งประเด็นคำสอนที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัยที่ได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ มีดังนี้ พระวินัย 3 ประเด็น คือ 1. การสวดภิกษุปาติโมกข์ 150 ข้อ 2. พระพุทธบัญญัติให้ภิกษุฉันอาหารมื้อเดียว 3. การบวชสตรีเป็นภิกษุณี พระสูตร 2 ประเด็น คือ 1. ผู้ใกล้เสียชีวิตอินทรีจะแก่กล้า 2. การพยากรณ์มรรคผลและคติที่ไปผู้เสียชีวิต พระอภิธรรม 2 ประเด็น คือ 1. พระอภิธรรมไม่ใช่พระพุทธพจน์ 2. สภาพนิพพานหลังพระอรหันต์ดับขันธ และคัมภีร์อรรถกถา 1 ประเด็น คือ การตัดคัมภีร์อรรถกถาทิ้งเพราะขัดแย้งกับพระพุทธพจน์ โดยในประเด็นทั้ง 8 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักฐานจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นต้น ในการวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อมูลการวิจัยซึ่งอยู่ในผลของการวิจัยทั้งหมดได้อยู่ในข้อที่ 3 ดังที่กล่าวมาแล้ว

ข้อเสนอแนะ

เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การเผยแผ่คำสอนของพระ สงฆ์ไทยที่ผลกระทบต่อพระธรรมวินัย: ศึกษาเฉพาะกรณีพระคิกฤทธิ โสตถิโธ” การศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยในเรื่องนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพียงในแง่มุมหนึ่งเท่านั้น ซึ่งอาจจะยังไม่ครบในทุกรอบด้าน และจากการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้

มองเห็นแง่มุมที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าในการทำงานวิจัยเพิ่มเติมยิ่งขึ้นไปอีก โดยผู้วิจัยใคร่จะขอเสนอแนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อจากงานวิจัยเรื่องนี้กันต่อไป ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การเผยแพร่คำสอนของพระสงฆ์ไทยที่มีผลกระทบต่อพระธรรมวินัย: ศึกษาเฉพาะกรณี (ภิกษุรูปอื่นๆ วัดหรือสำนักต่างๆ)
2. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและวิธีศึกษาการตีความพระธรรมวินัยในคัมภีร์พระไตรปิฎก
3. ศึกษาวิเคราะห์บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีมหาเถรสมาคม

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2560). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2540). *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

_____. (2556). *กรณีธรรมกาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.

_____. (2556). *พุทธวิธีในการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวยจำกัด.

จักขุมา ผัสสะ. (2560). *พุทธวจน คืออะไร ทำไมต้องพุทธวจน*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=lEzttPH6N3E>.

ชวนกันฟังพุทธวจน Do Not Be The Last Man. (2564). *ชีวประวัติพระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตฺถิผโล วัฒนาป่าพง l พุทธวจน*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=kajKaBaznVk>.

- บ้านบุหลัน BN: 698. (2560). *ที่มาของหนังสือพุทธวจน-ปิฎก*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=MoBa5O0UbZ0>.
- พุทธวจน คำสอนจากพระโอษฐ์. (2561). *พุทธวจน บรรยายธรรม ณ สภาวิทยาลัย วันที่ 26 ก.ค. 2552*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ วันที่ 26 มีนาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=02Rf2rzujBY&feature=youtu.be>
- พุทธวจนทีวี. (2564). *การได้ฟังธรรมก่อนทำกาละ*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=VbM5CYQOBac>
- พุทธวจนบล็อก. (2564). *ประวัติพระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 29 กันยายน 2564 จาก http://buddhawatjana.blogspot.com/p/blog-page_12.html.
- รัตน์ 5 พุทธวจน. (2560). *สกทาคามี เกิดเป็นเทวดาคราวเดียว*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=IhR5IP-qKrw>
- ศากยบุตร โอธอนเกิดโดยธรรม. (2564). *พุทธวจน-เหตุผลว่าทำไมต้องฟังแต่คำตภาคเท่านั้น*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=e3scM8flbKQ>.
- สมาชิกหมายเลข 6866816. (2565). *เผยหลักฐาน ! ที่แท้..สมมุติภิกขุคึกฤทธิ์ไม่ได้บวชวัดบุญญาวาส แต่กลับประกาศว่าบวชที่วัดนั้น*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 6 เมษายน 2565 จาก <https://pantip.com/topic/41272097>
- ariya yano. (2560). *โดน!!!!!! พระเรียน นักธรรม-บาลี ปริญา วิจาร์ณภภาพระคึกฤทธิ์*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=PDAXItCQD5o>
- Buddhakoss. (2561). *อภิธรรม*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 5 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=s38MHLcVGI8>
- Buddhawajana Bn.312 Fanta Chaleeporn. (2561). *ภิกขุณีนีมีได้หรือไม่*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก https://www.youtube.com/watch?v=OalVURLTayo&list=PLec7_p2_FnU5r8EAbg37pJdRj0o5PgSq

198 วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2565)

- Buddhawajana F. (2563). *พุทธวจน faq โทษของการแต่งคำของพระพุทธเจ้าขึ้นใหม่คือ น ร ก ท นี้ ง กั ป .* สืบค้นเมื่อ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=QR2RklxHUMA>
- Buddhawajana F. (2564). *พุทธวจน faq พระภิกษุฉันอาหารวันละกี่มื้อ.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 22 มกราคม 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=oVP-SgeX-oE>
- Buddhawajana F. (2561). *พุทธวจน faq ภิกษุณี มีในพุทธวจน หรือไม่_1.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=1tlkeLmyjp8>
- DNNTHAILAND. (2561). *1-4-56 ตรงไปตรงมา.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 13 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=QjrmEhMVON4>
- Jaima Mama. (2560). *คึกพุทธวจนปิฎก.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=zpP-r50n97E>
- Nanaly Chana. (2560). *โซดาบัน จิบเหล้า.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=RbkjuL6gJlk>
- nirdukkha. (2561). *พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล_สนทนาธรรม ณ บ้านสุขพันธ์โพธาราม จ.ราชบุรี วันที่ 9 พ.ย. 60 HD 1080p.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=scsjh5Zdf9k>
- Rattanan Rodthong. (2560). *ศพที่ได้ฟังพุทธวจนก่อนตายจะมีสีขมื่นและไม่เหม็นและเน่า เปื่อยเป็นลักษณะกายภาพของศพที่ละสังโยชน 5 ได้.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=rz7L3HF7oII>
- Rosesirin Media. (2564). *#Buddhawajana 14 พุทธวจน เจาะลึกเรื่องพระอรหันต์ เรื่องลัทธิ ตานัง .* สืบค้นเมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=T6wqrOAMkDQ>
- Rosesirin Media. (2564). *#Buddhawajana 15 ลัทธิตานัง นิพพาน ลังขตะ อลังขตะ ชั้น 5.* สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.youtube.com/watch?v=_QuAA5aBVCQ

Sodaban Buddhist. (2556). ความเข้าใจผิดและความยึดมั่นใน “อรรคกถา”. สืบค้นข้อมูล
เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2556 จาก
https://www.youtube.com/watch?v=3isd_WcBOqQ.

Thai PBS News. (2560). เจ้าอาวาสวัดนาป่าพง ชี้แจงกรณีลดศีลเหลือ 150 ข้อ. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 24 กันยายน 2560 จาก
https://www.youtube.com/watch?v=F_uw7bhs40E

Uncle Moo Buddhawajana. (2561). อรรคกถา-เหตุผิดเพี้ยนของคำสอนศาสนา. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=N-YwNKUXV-k>

